

Nr 199.

Av herr **Ryberg m. fl.**, *angående ändring i fastställda allmänna villkor och bestämmelser för statens egnahems-lånerörelse i syfte att bereda ökade lånebelopp m. m.*

Genom de av 1919 års lagtima riksdag på Kungl. Maj:ts förslag fattade besluten i egnahemsfrågan inleddes på visst sätt en ny epok med avseende på denna viktiga frågas handhavande av staten, i det med detta års ingång en särskild egnahemsavdelning inrättats i jordbruksdepartementet, en avdelning, som är avsedd att utöva ledning och kontroll på området. — Det kan icke råda mer än en mening där-om, att en dylik anordning var välbehövlig.

Om fjolårsbesluten kan emellertid sägas, att de, fränsett denna betydelsefulla organisationsanordning icke inneburo något nytt av mera väsentlig innebörd; de gällde blott vissa detaljändringar. Enligt vår mening tarvas det därför, att rätt snart ytterligare ändringar vidtagas i bestämmelserna rörande egnahemslångivningen, om den fortsatta utvecklingen av egnahemsrörelsen skall bli i allo lycklig för vårt land. Vi vilja peka på några av de punkter, vi härvid avse, utan att dock för året göra några bestämda yrkanden i dem alla.

1) För det första hade det varit önskvärt, att egnahemssakkunniges förslag kunnat följas i det hänseendet, att lånerörelsen för »förvärv av jordbruk samt för beredande av bostäder åt hantverkare och jordbruksarbetare m. fl. på den rena landsbygden» skilts från »bostadslånerörelsen, i vad den avser att bereda bostäder åt industriarbetare och dem närstående lager av befolkningen». — Genom en dylik uppdelning är mycket att vinna i klarhet och målmedvetenhet vid ledandet av den viktiga jordbruksnybildningen och för bästa handhavande av den egentliga landsbygdens egnahemsfråga.

2) Räntesatsen för egnahemslån höjdes efter sammanjämkning av kamrarnas först fattade olika beslut till $4\frac{3}{4}\%$. Enligt vår mening hade det varit lyckligare, om andra kammarens beslut om $4\frac{1}{2}\%$ fått

segra, bl. a. därför, att amorteringstiden för lånen då blivit kortare. Att i en punkt som denna nästan omedelbart efter ett besluts fattande få ändring till stånd torde emellertid ha små utsikter för sig, varför vi icke nu vilja yrka något i denna del.

3) I den viktiga punkten om värde maxima innebar fjolårsbeslutet, att en höjning skedde för bebyggda jordbrukslägenheter till 10,000 kronor och för bostadslägenheter till 8,000 kronor, medan summan 12,000 kronor för obebyggda jordbrukslägenheter bibehölls oförändrad (från år 1918).

Dessa värde maximigränser hava höjts upprepade gånger under senare år, och det är med tillfredsställelse vi finna, att Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition föreslår ytterligare höjning, nämligen till 15,000, 12,000 och 10,000 kronor för respektive obebyggda och bebyggda jordbrukslägenheter samt bostadslägenheter. De motiv, som Kungl. Maj:t anför för detta förslag, lär ingen kunna jäva. Vi mena blott, att de reala skäl som föreligga göra en ännu större höjning nödig, särskilt för obebyggda jordbrukslägenheter, om dylika nu skola kunna nyskapas av den självständiga typ, som är önskvärd. De uttalanden, som under senare tid framkommit i denna del och som gå ut på, att nyskapandet av mindre jordbruk bör främst avse bildandet av så stora dylika, att de färdigodlade utgöra ordinära bondejordbruk, giva vi vår fulla anslutning, och vi anse det vara av den allra största betydelse för land och folk, att denna princip för jordbruksnybildandet fortast möjligt tränger igenom.

Utgående härifrån tveka vi icke att inför nu gällande förhållanden i fråga om kostnad vid anskaffning av jord och inventarier samt vid lägenheternas bebyggande föreslå riksdagen att bestämma ett avsevärt högre värde maximum för jordbrukslägenheter, nämligen 20,000 kronor för obebyggda och 15,000 kronor för bebyggda dylika. Vill man med nu rådande höga byggnadskostnader få några ordentligt stora jordbrukslägenheter nybyggda, får man ej tveka att lämna härför avpassade lån. Kunde däremot kraven å jordbrukslägenheternas bebyggande något mildras, såsom vi i nästa punkt föreslå, torde höjningen i värde maximum kunna ske till blott 18,000 kronor för obebyggd jordbrukslägenhet.

4) Uti en vid fjolårets urtima riksdag i kamrarna utdelad broschyr, betitlad »Jordbruket och egnahemsfrågan samt nybildningen av mindre jordbruk», framför statskonsulenten för det mindre jordbruket, Aug. Östergren, förslag om att byggnadsfrågan skulle tilldelas en mera tillbakasatt ställning i lånevillkoren, då det gäller långivning till jordbrukslägenheter. Detta förslag finna vi behjärtansvärt, och de skäl, som där-

vid framföras, tungt vägande. Vi vilja därför hemställa, att riksdagen i princip uttalar sig härför och genom ändring i gällande föreskrifter ger Kungl. Maj:t möjlighet att utfärda närmare bestämmelser i detta avseende.

5) Ett annat förslag i nämnda broschyr går ut på, att till stödjande av nybildning av mindre jordbruk vid sidan av egna hemslånen skola lämnas särskilda *odlingslån* (sid. 118 i broschyren), avsedda att stödja uppodlingen av nyodlingsgårdar, i vad denna går utöver viss vid egna hemslånets beviljande stipulerad minimiodling. Även detta förslag synes oss böra komma till förverkligande, ju förr dess hellre, och då enligt vad av statsverkspropositionen framgår ej så små belopp komma att bli över å de kristidsanslag, som riksdagen beviljat för understödjande av nyodlingar och betesförbättringar under åren 1918—1920, synes det oss lämpligt, att åtminstone en del av det sålunda uppstående överskottet, exempelvis 2 miljoner kronor, avsättes till en särskild odlingslånefond för beviljande av odlingslån till personer, som med hjälp av egna hemslån starta nya jordbruk, vid vilka avsevärda nyodlingar förekomma.

Villkoren för erhållande av lån från denna fond böra göras så fördelaktiga som möjligt, exempelvis att lån må få utgöra upp till 70 % av odlingskostnaden, att räntefrihet och avbetalningsfrihet erhållas för fem år, att därefter 4 % ränta skall betalas, och att återbetalning skall ske under sex å åtta år från och med det sjätte året. — Bättre torde icke ett par miljoner av de för nyodling under kristiden såsom bidrag utan återbetalningsskyldighet beviljade medlen kunna användas. Såsom en särskild nyodlingsfond kunna de bli vårt verkliga jordbruksnybildande till mycket stort gagn. Förslag härom framlägges i särskild motion.

6) Med de ovan i punkt 3) föreslagna höjningarna å jordbrukslägenheternas maximivärden följer motsvarande höjning i lånemaxima, vilka utgöra $\frac{5}{6}$ av värdemaxima och sålunda bli för obebyggd jordbrukslägenhet antingen kr. 16,666: 67, om maximivärdet är 20,000 kronor, eller 15,000 kronor, om maximivärdet är 18,000 kronor, samt för bebyggd jordbrukslägenhet 12,500 kronor, om maximivärdet är 15,000 kronor. I betraktande av den stora fördel för samhället, som otvivelaktigt följer därav, att såsom ovan framhölls, jordbrukslägenheterna bli nöjaktigt stora, synes det oss ändamålsenligt, att staten lämnar möjlighet för att med bibehållande av de lånemaxima, som på grundval av de ordinära maximivärdegränserna på nyssanförda sätt beräknas, må kunna medgivas, att maximivärdena i vissa fall få uppgå för obe-

byggd jordbrukslägenhet till 25,000 kronor och för bebyggd sådan till 20,000 kronor, även detta i enlighet med principer, som framföras i den ovannämnda broschyren.

7) Med hänsyn till, att under nu rådande prisförhållanden utnyttjandet av statens egnahemslån för bildande av jordbrukslägenheter måste väntas bli något tillbakasatt, och utgående ifrån, att det ligger i det helas intresse, att ett något större antal mindre nya lägenheter per år, om så med hänsyn till lånemöjligheterna befinnes nödigt, ersättas med ett något mindre antal, men större lägenheter, anse vi oss icke hava anledning att i samband med yrkandet på högre maximivärden även föreslå ytterligare höjning i den av Kungl. Maj:t till 12 miljoner kronor (mot först 10 miljoner) från och med år 1920 föreslagna årliga utlåningen från egnahemslånefonden.

Under återopande av vad vi sålunda anført, få vi härmed föreslå riksdagen besluta,

dels att § 8 mom. 1 i de i riksdagens skrivelse nr 339 vid 1919 års lagtima riksdag givna allmänna villkor och bestämmelser för statens egnahemslånerörelse sålunda ändras: »Egnahemslån — — — överstiger: för obebyggd jordbrukslägenhet 20,000 kronor och för bebyggd jordbrukslägenhet 15,000 kronor samt för bostadslägenhet 8,000 kronor, dock att, därest minskad byggnadsskyldighet, på sätt Kungl. Maj:t äger att närmare bestämma, skulle vid egnahemslånets beviljande medgivnas, samma värde i fråga om obebyggd jordbrukslägenhet må nedsättas till 18,000 kronor, och att, därest låneförmedlaren finner vägande skäl därför föreligga, lån må beviljas även, när obebyggd lägenhets värde ej överstiger 25,000 kronor och bebyggd lägenhets ej 20,000 kronor, såvida lånebeloppen ej överstiga vad enligt eljest gällande allmänna regler må som egnahemslån högst utbetalas. Lägenhet — — — obebyggd.»

dels ock att §§ 17, 18 i samma skrivelse nr 339 sålunda ändras, § 17: »Rörande — — — förverkad; beträffande vilka byggnader — — — fullbordade, varvid skola till efterrättelse lända de föreskrifter Kungl. Maj:t kan komma att, till lindrande av byggnadsskyldigheten fastställa», och § 18: »I det

— — — — inträder, dock att beträffande tidpunkten för bestämda byggnaders fullbordande Kungl. Maj:t må medgiva skälig förlängning av sagda tid.»

Stockholm den 22 januari 1920.

K. A. Ryberg.

J. N. Svedberg.

Aug. Månsson.

C. G. Olsson.

E. G. Nilsson.

Oscar Ericson.

P. J. Edberg.

Jon Jonsson.

Gustav Johanson.
